

Eds prästgård

Rapport 2014:14

**Antikvarisk medverkan vid panelning av
vagnslider och hemlighus vid Eds prästgård.**

Eds socken,
Upplands-Väsby kommun,
Uppland.

Karin Myhrberg
Byggnadsantikvarie

EDS PRÄSTGÅRD

Antikvarisk medverkan vid panelning av vagnslider
och hemlighus vid Eds prästgård, Eds socken,
Upplands Väsby kommun, Uppland.

Karin Myhrberg
Byggnadsantikvarie

Fig 1. LP_2014_00134 Hemlighuset efter genomförda arbeten. Målning av fönstersnickerier återstod delvis när fotot togs. (Även Fig.13 på sid 14)

INNEHÅLL

Administrativa uppgifter	6
Sammanfattning av utförda åtgärder	7
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	7
Utförda åtgärder	8
Vagnslider	7
Hemlighus	13
Avvikelser från arbetshandlingar	15
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	15
Övriga handlingar med relevans för ärendet	15

Administrativa uppgifter

Objekt:	Eds prästgård, vagnslider och hemlighus, Eds prästgård 1:65.
Socken:	Ed socken
Kommun:	Upplands-Väsby
Landskap:	Uppland
Länsstyrelsens beslut:	dnr 434-36321-2013
Byggherre/beställare:	Brf Eds prästgård genom Ingrid Näsman Björk
Entreprenör:	Anthony Wickham
Antikvarisk medverkan:	Stockholms läns museum genom Karin Myhrberg
Byggnadstid:	Juli 2014
Antikvarisk slutbesiktning:	2014-08-06

Sammanfattning av utförda åtgärder

Vagnslidret och hemlighuset på Eds prästgård har panelats på norra och östra respektive östra väggen för att skydda timret som partiellt har blivit rötskadat i de yttre delarna. På vagnslidret har delar av vindskivorna och hela vattbrädorna bytts ut till lika befintliga.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Eds prästgård är byggnadsminne sedan 1982. Gårdens bevarade månghussystem visar på äldre tiders ekonomi och agrara byggnadskultur, liksom hur en uppländsk prästgård såg ut och fungerade fram till ca 1910. De flesta av gårdens byggnader uppfördes under 1700- eller 1800-talet.

Vagnslidret, i dag garage, flyttades till sin nuvarande plats vid gårdens parkeringsplats 1981 i samband med att bostadsbebyggelse uppfördes på prästgårdens f d marker och en ny bussgata anlades. Vagnslidret stod tidigare sydväst om södra flygeln. Byggnaden uppfördes troligen 1843 och ersatte då ett äldre vagnslider. Vagnslidret är en timrad byggnad i en våning med sadeltak täckt av tvåkupigt lertegel. Byggnaden är delvis panelad. Fasaderna är rödfärgade. Åt väster finns två portar.

Hemlighuset uppfördes någon gång före 1765. Byggnaden är uppförd i liggtimmer, är rödfärgad och opanelad. Byggnaden har ett pulpettak som täcks av papp. Dörren är svartmålad. 2012 byttes delar av den västra syllstocken ut på hemlighuset. Tröskeln byttes ut till en ny och papp lades mot stenarna under syllen.

Utförda åtgärder

Vagnslidret

Det timrade vagnslidret har sedan tidigare panel på den södra gaveln samt halva östra långsidan. För att skydda timmerstommen på den östra långsidans andra halva samt den norra gaveln från ytterligare nedbrytning har dessa två väggar panelats. För att ta död på eventuellt aktiva insektsangrepp i timret har delar av timret behandlats med fotogen före panelning.

Panelen består av 1-tumsbräder med locklist utan profil, likt den panel som redan fanns på andra delar av byggnaden. Panelen har målats med Falu rödfärg. Viss målning återstod vid slutbesiktningen.

På den norra gaveln finns en öppning till vinden, som tidigare täcktes av fastspikade brädor. När brädorna togs bort syntes det att öppningen i timret troligtvis är av hög ålder, eftersom öppningen är huggen och inte sågad. Till öppningen har en lucka av enkel karaktär tillverkats och försetts med äldre, begagnade beslag. En vattlist har satts upp på den norra gaveln strax under luckan.

Byggnadens vattbrädor och delar av vindskivorna har bytts ut eftersom de bedömdes vara i dåligt skick. De har tillverkats lika befintliga och målats svarta.

Fig. 2 LP_2014_00107. Vagnslidrets östra långsida före genomförda åtgärder.

Fig. 3 LP_2014_00108. Del av vagnslidrets östra vägg före panelning.

Fig. 4 LP_2014_00109. Vagnslidret fotograferat från nordväst, före genomförda åtgärder.

Fig. 5 LP_2014_00129. Detalj från vagnslidrets norra vägg. Delar av väggen ströks med fotogen för att stoppa eventuella pågående insektsangrepp.

Fig. 6 LP_2014_00130. Öppning i norra väggen som tidigare varit igenspikad med bräder.

Fig.7 LP_2014_00112. Vindskivor och vattbräda före genomförda arbeten.

Fig. 8 LP_2014_00132. Vagnslidret under pågående arbete. Panelning av östra väggen.

Fig. 9 LP_2014_00135. Vagnslidrets östra vägg efter genomfört arbete.

Fig 10. LP_2014_00138. Vagnslidrets norra gavel efter genomförda arbeten: ny panel, delvis nya vindskivor, nya vattbräder och nytillverkad lucka för öppning.

Fig 11. LP_2014_00113. Hemlighuset före genomförda åtgärder.

Hemlighus

Det knuttimrade hemlighuset ligger intill en bergknalle och ett buskage, vilket ger framförallt dess östra vägg ett utsatt läge för fukt. För att skydda östra väggens timmerstomme från ytterligare nedbrytning har den panelats. Panelen består av 1-tumsbräder med locklist utan profilering. Panelen har sedan målats med Falu rödfärg.

Fig 12. LP_2014_00114. Hemlighusets östra vägg före panelning.

Fig 13. LP_2014_00134. Hemlighuset efter genomförda arbeten. Målning av fönstersnickerier återstod delvis när fotot togs.

Avvikelser från arbetshandlingar

Utöver de åtgärder som finns med i Länsstyrelsens beslut har även del av vagnslidrets östra sida panelats eftersom timret där bedömdes var lika utsatt och skadat som på byggnadens norra vägg. Vattbräder och del av vindskivor på vagnslidret har bytts ut eftersom dessa bedömdes vara i dåligt skick. En ny lucka har tillverkats för att täcka den öppning i vagnslidrets norra gavel som tidigare var förspikad med bräder.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetena har med mindre avvikelser utförts i enlighet med gällande arbetshandlingar och beslut. Åtgärderna har utförts med god hänsyn till de bägge byggnadernas kulturhistoriska värden.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

Renovering av bagarstuga och antråde vid Eds prästgård, Prästgården 1:65, Eds socken, Upplands-Väsby kommun Stockholms läns museum 2012.

Länsstyrelsens beslut om bidrag; beteckning 434-36321-2013.

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

Järnvägsgatan 25, 131 54 NACKA. Tel vx 08-586 194 00, info 08-586 194 01. Fax 08-32 32 72, E-post museet@stockholmslansmuseum.se